

ROUBAIX TÖRTÉNETE ESETTANULMÁNY

#8

Hulladékgyűjtési és hulladékkezelési eljárások bevezetéséhez szükséges hatáskör hiányában a franciaországi Roubaix városának új utat kellett találnia a nulla hulladék (Zero Waste) elvének megvalósításához. A város a probléma kezelését a hulladék keletkezésénél kezdte el: aktív közösségeket hozott létre olyan családokból, iskolákból, különböző szervezetekből és vállalkozásokból, akik elkötelezettek voltak a hulladéktermelés csökkentésében.

ELSŐ LÉPÉSEK

Franciaországban a lakossági hulladék begyűjtése, kezelése és feldolgozása a települési társulások hatáskörébe tartozik, így ha a települések át kívánnak térni a nulla hulladékra, mindenképpen a környező városok támogatására vannak utalva.

Az észak-franciaországi Roubaix városa korábban aligha az úttörő környezettudatosságáról volt híres. Épp ellenkezőleg, Franciaország legszegényebb városának is tartott Roubaix egy elhagyott ipari övezetben fekszik, elhagyott lakosság mintegy 46%-a él a szegénységi küszöb alatt, és magas a munkanélküliek aránya. Ugyanakkor ki mondta, hogy a nulla hulladék program a gazdagabb települések kiváltsága?

A 2014-es helyhatósági választásokon különösen heves küzdelem folyt a hagyományos pártok és négy újonnan hagyományos civil egyesület között. Egyikük, a Dynamiques Roubaisiennes végül csatlakozott a jobbközép koalícióhoz, amely a nulla hulladék stratégiájának a-mely tett javaslatával bevezetésére a választásokat.

A választások lezárultával Alexandre Garcin, a fenntartható fejlődésért felelős polgármester-helyettes hozzálátott a nulla hulladék program álláspontját. Felvette programkapcsolatot a Zero Waste France szervezettel (Zero Waste Europe hálózat franciaországi képviselete), majd közösen tanulmányúton vettek részt az olaszországi Contarinában és Capannoriban, ami tovább növelte elkötelezettségüket a nulla hulladék program felé.

Annak ellenére, hogy Roubaix elkötelezett volt a nulla hulladék

elvének megvalósításában, és példákön keresztül látta az ehhez vezető utat, kisebbségbe került a Lille körüli térség hulladékügyi tanácsában, és a szomszédos települések álláspontját sem tudta megváltoztatni. A gyengén teljesítő szelektív gyűjtés és a "csővégi" megoldások helyett Roubaix új úton közelített a nulla hulladék felé.

VÁROS MINT ÖKOSZISZTÉMA

Roubaix egyedi stratégiát dolgozott ki a nulla hulladék program megvalósítására. A hulladékgyűjtési és hulladékkezelési hatáskörök hiányában a város máshonnan közelítette meg a kérdést. Ez alapján a hulladékot nem egy folyamatosan újratermelődő, megoldásra váró problémaként, megoldásra bizonyos életforma és fogyasztói szokások következményeként kezelik. E tekintetben Roubaix stratégiája a probléma eredetére fókuszál és egy átfogó politika megvalósítását tűzi ki célul.

A várost ökoszisztémaként értelmezik, ahol minden szereplő összekapcsolódik, így mindenki részvételére szükség van. A Nulla Hulladék Stratégia célja, hogy a polgárok, kisvállalkozások, cégek, hatóságok, iskolák és különböző szervezetek mobilizálásával egy civilekből és különböző városi érdekcsoportokból álló alulról szerveződő mozgalmat hozzon létre, amely új lendületet ad a változásokhoz. Az önkormányzat mint a nulla hulladék program úttörője, az érintett felekkel szoros együttműködésben törekszik a változások és az új fogyasztói szokások széleskörű elterjesztésére.

Roubaix

>95.866 lakos az európai
> Franciaország része
Lille agglomerációja (1,1 M lakos)
13,23 négyzet km

A VÁROS ÉRDEKCSOPORTJAI

NULLA HULLADÉK A FELLENDÜLÉSÉRT

Egy olyan városnak, mint Roubaix, amely számos gazdasági és társadalmi kihívással néz szembe, korántsem volt egyértelmű döntés a hulladékcsökkentésre fordított kiemelt figyelem. Különösen azért sem, mert a város nem rendelkezik önálló hatáskörrel a hulladékgyűjtés és -kezelés terén.

Roubaixnak a sajátos problémái miatt (utcatisztasága, alacsony jövedelműek pénzügyi megtakarításai) azonban nem csak, hogy érzékeny kérdés volt a nulla hulladék, hanem számos előnye is származott a változásokból (kisvállalkozások fellendülése, növekvő jólét, a város iránt érzett büszkeség, szorosabb kapcsolat a polgárok és a városvezetés között).

Roubaix nulla hulladék stratégiáját úgy építették fel, hogy képes legyen kezelni a város problémáit (tisztaság, létebizonytalanság), de emellett javítsa a város önképét azáltal, hogy a változáshoz hozzájáruló szereplőket közelebb hozza egymáshoz. A nulla hulladék elv - amelyet a helyi önkormányzat és az ellenzék is egyaránt támogat - tehát nem csak környezetvédelmi politika, hanem a város átalakulásának részét képezi.

CSALÁDOK

2015 elején Roubaix városa azzal a céllal, hogy erősítse a lakosság elköteleződését a nulla hulladék program irányába, és hogy a gyakorlatban is bemutassa, hogy igenis lehetséges fenntartható módon jelentősen csökkenteni a hulladéktermelést, egy egy éves önkéntes kihívást indított, amelyben arra kérte a családokat, hogy felére csökkentsék hulladéktermelésüket. Az első felhívásra mintegy száz háztartás csatlakozott.

A háztartások mindegyike kapott egy mérleget, amivel le tudták mérni, hogy mennyi nem vegyes hulladékot termelnek, valamint további

útmutatást kaptak a település által szervezett évi 14 workshop keretében. Ezeken a workshopokon a házi készítésű tisztítószerokról és kozmetikumokról, az élethulladék csökkentésről és komposztálásról tartottak előadásokat. Amikor lehetőség nyílik rá, a település helyi szervezeteket von be a tréningekbe. A tréningek nem egy meghatározott sorrendben követik egymást. Évente többször megismétlik őket, hogy alkalmazkodjanak mindenki ritmusához a nulla hulladék felé vezető úton. Az Nulla Hulladék Stratégia fő mozgatórugói a kihívásban részt vevő családok voltak. Ez egy olyan kritikus tömeg kialakulásához vezetett, amely ösztönzést adott a változásokhoz, továbbá nem csak a résztvevő családokra, hanem a szomszédokra, és a környező boltokra is hatással volt.

A háztartások mind különböző okokból csatlakoztak a kihíváshoz. Természetesen csatlakoztak már azelőtt is környezettudatosan gondolkodott, és a település támogatásának köszönhetően kezdett el aktívan tenni is a környezetért. Sokak számára azonban a fő motivációt az életmódváltás, a pénzügyi megtakarítások és egy közös projektben való részvétel jelentette. Egy évvel később, a 2016-os kihívásban már 120 háztartás vett részt, többen közülük annak a hatására, hogy látták, hogy mindez megvalósítható, és számtalan pozitív változást hozott szomszédjaik életében.

A kihívás résztvevői nem egy homogén társadalmi csoportot alkottak. Épp ellenkezőleg, a résztvevők az életkort, a háztartás méretét, foglalkozást, oktatási szintet és jövedelmi szintet tekintve nagyon különbözőek voltak, ami bizonyítja, hogy bárki elindulhat a nulla hulladék felé vezető úton. A számok azt mutatják, hogy a résztvevő háztartások 25%-a hulladéktermelését 80%-al, 70%-uk pedig 50%-al csökkentette.

PORTRÉ: ANDRÉE, "ROUBAIX BÉA JOHNSONJA"

UEgyik nap Andrée a nulla hulladék programról szóló szórólapot talált a postaládájában. Annak ellenére, hogy korábban nem gyűjtötte szelektíven a hulladékot, és nem is volt biztos a nulla hulladék jelentésében, úgy döntött, hogy ad neki egy esélyt és elmegy az erről szóló tájékoztatóra. A tájékoztató után csatlakozott is a kihíváshoz.

Elmondta, hogy azelőtt három hétre 500 eurót költött bevásárlásra, de a hónap végére már semmije sem maradt. A hűtőben halmokban állt az étel, nagyrészüket megromlott még mielőtt megették volna. "Egy kész rémálom volt a hónap vége" – mondta Andrée. Most már változtatott vásárlási szokásain, férjével közösen természetesen zöldséget és természetesen jóval kevesebbet dobnak ki.

Andrée és családja élő példája annak, hogy hulladéktermelés csökkentése nem csak a környezetnek jó, hanem anyagi előnyökkel is jár. A nulla hulladéknak köszönhetően 250 eurót ta-

karított meg havonta a bevásárláson. Most már nem okoznak akkora gondot az anyagiak, és még egy keveset meg is tudnak takarítani hónap végén. Amikor a kihíváshoz újabb résztvevők csatlakoztak, Andrée egy fiatal diáknak nyújtott segítséget a nulla hulladékra való áttérésben. Andrée több pozitív változást is észrevett lakókörnyezetében, és optimista a többi ember meggyőzését illetően: "Nem kell túlragozni a dolgot, úgy kell elmagyarázni, hogy az emberek megértsék, és elhiggyék, hogy ők is képesek lesznek rá. És akkor bele is vágnak".

Andrée és férje, Guy a
konyhájukban

BIOHULLADÉK

Mivel a Lille körüli térség nem egyezett bele a biohulladék szelektív gyűjtésébe, Roubaix polgármesteri hivatala a közösségi és otthoni komposztálás támogatása mellett döntött. Jelenleg hat komposztáló telep működik, de a város további telepek létrehozásának támogatását is tervezi. A telepek közül ugyan néhány már a stratégiát megelőzően is létezett, ám ezek felújítását az önkormányzat igény szerint szintén támogatta (pl. vízforrások kiépítésével).

Azokat a háztartásokat, amelyek vállalták a kihívást, de saját kerttel nem rendelkeztek, az önkormányzat ún. függőleges kerttel, saját tervezésű toronyszerű komposztálójával látta el, így lehetővé téve a komposztálást és kertészkedést akár egy teraszon, a természetközeli teljes hozzáférés nélkül is.

KERESKEDŐK ÉS VÁLLALKOZÁSOK

A polgármesteri hivatal a különböző kereskedőket és vállalkozásokkal közvetlenül is felvette a kapcsolatot, hogy támogassa a nulla hulladék elvére való átállásukat. Roubaix az egyes piaci árusokkal együttműködve dolgozik a hulladék csökkentéséért és a műanyag zacskókra vonatkozó tilalom betartatásáért, emellett a különféle boltokkal, kávézókkal és éttermekkel is kapcsolatban áll, és segíti őket, hogy a nulla hulladék elvét saját üzleti modelljükbe is integrálni tudják.

A polgármesteri hivatal felkeresi az egyes vállalkozásokat, felméri a helyzetüket, ezután konkrét intézkedésekre tesz javaslatokat a hulladéktermelés állapotának javítása érdekében. Ezzel párhuzamosan projektfelhívást is közzétett a termékek csomagolásmentes, ömlesztett árusítására való átállás elősegítésére. Hogy egy vállalkozás valóban a nulla hulladék elve szerint működjön, egyes konkrét lépéseket mindenképpen meg kell tennie — ezek az intézkedések attól függően változhatnak, hogy az adott kereskedő forgalmaz-e élelmiszert.

Már több mint 30 kisvállalkozás lépett a nulla hulladék elvének megvalósítása felé vezető útra, ezzel egyszersmind segítve azokat is, akik már korábban döntöttek a nulla hulladékra való átállás mellett. A kihívást vállaló háztartások a szemétdíjuk felének

megfelelő értékben (150 €) vásárlási utalványt kapnak, amelyet a projektben részt vevő üzletekben költhetnek el, így erősítve a helyi gazdaságot is.

ISKOLÁK

Az iskolák nulla hulladékra való átállításának stratégiája kettős célt szolgál: egyrészt a város legnagyobb hulladéktermelőitől érkező szemét mennyiségének csökkentését, másrészt — a gyermekekkel való együttműködés révén — változásokat a családok és a társadalom szintjén is.

Roubaix négy különböző méretű kísérleti iskolában indított átfogó programot. Ennél jóval több iskola tett azonban konkrét lépéseket a nulla hulladék felé: 10 iskolai menza dolgozik az élelmiszerhulladék csökkentésén, és 15 iskola rendelkezik saját komposztáló teleppel. A kísérlet célja releváns információk és tapasztalatok gyűjtése annak érdekében, hogy az átfogó programot 2020-ra Roubaix minden oktatási központjában el tudják indítani.

Sokféle intézkedésre került sor, a legtöbb mégis az iskolai menzákkal volt kapcsolatos: itt a szelektív gyűjtés javítása, az élelmiszerhulladék minimálisálása és az egyszerű használatos terítékek (pl. tálcák, szalvéta) újrahasználatos termékekkel való helyettesítése volt a cél. Az intézkedések magukba foglalják az iskolai menzák akár 150 fős dolgozói gárdájának képzését, a szelektív gyűjtőrendszerek új osztályozását, a szelektív gyűjtés fontosságának hangsúlyozását és tudatosítását, újrahasználatos terítékeket az osztálytermekbe, vagy akár iskolai rendezvények szervezésére vonatkozó konkrét tanácsadást is. Ezen intézkedések mellett az iskolákban komposztmesterek segítik a komposztáló telepek működtetését.

Az első eredmények ígéretesek. A dolgozók és a gyermekek elégedettek a megvalósult változtatásokkal. A gyermekükért az iskolába érkező szülők is egyre többen beszélnek egymás közt a nulla hulladék elvével kapcsolatos lépésekről, s így segítik a változás terjedését. A polgármesteri hivatal most konkrét iránymutatások kidolgozására készül, hogy megkönnyítse az iskolák átállását a nulla hulladék elvére — akár Roubaix határain túl is.

Modèle vierge d'engagements pouvant être pris par un commerçant
© Zero Waste France

EGYESÜLETEK

A városi civil társadalom és a különböző egyesületek szintén hozzájárulnak a város nulla hulladékra való áttéréséhez: területi bizottságok és helyi szervezetek segítik és ellenőrzik a közösségi komposztáló telepek működését, workshopokat szerveznek tárgyak megjavítására, és támogatják az élelmiszerhulladék elleni küzdelmet.

A városban emellett nemrég egy, a javítást és újjrahasználatot népszerűsítő ún. Repair Café is nyílt, aminek köszönhetően felértékelődik a helyi tudás, és a helyszíni közösségi interakcióra ösztönöz.

ÖNKORMÁNYZAT

A város meghatározó szereplőivel való együttműködés mellett a helyi vezetés saját, változásban betöltött szerepét is kiemelten kezeli. Az önkormányzat a városháza minden osztályában jó város-háza elöl a nulla hulladék stratégiájának megvalósításában, változtatva a közbeszerzési eljárásokon, követendő példává téve a középületek és közhivatalok működését. A helyi vezetés a köztisztviselőkkel közvetlenül köztisztviselőkkel a változás mozgatórugóivá teszi őket saját hivatali egységeikben és osztályaikban is — közülük jelenleg több mint 400 fő kötelezte már el magát a nulla hulladék elve mellett.

HATÁSOK ÉS EREDMÉNYEK — EDDIG

Habár a hulladékkezelés és -gyűjtés jelentősen nem fejlődhetett, hiszen a térség közös hatósága a biohulladék szelektív gyűjtését és az arányos szemétdíj bevezetését nem fogadta el, társadalmi szempontból a hatás mégis pozitív, az új hulladékkultúra pedig gyorsan terjed a városban.

A kihívást vállaló családok nemcsak a hulladéktermelésüket tudták erősen csökkenteni: a nulla hulladék elve jelentős gazdasági megtakarításokkal is járt. A város előrehaladását segítő szereplők hálózata erős, és nagy ütemben növekszik, köszönhetően az önkormányzati támogatásnak és a több szinten végrehajtott intézkedéseknek, amelyek mind hozzájárultak a társadalmi kötelek megteremtéséhez.

Az önkormányzat és a kihívásnak eleget tevő családok lépéseinek jelentős média-visszhangja (nemzeti és helyi szinten egyaránt) hozzájárul a kezdeményezés népszerűsítéséhez, és megmutatja, hogy a nulla hulladék elve egy átlagos család számára is megvalósítható — különösen, mivel a Franciaországban hirtelen népszerűvé vált mozgalom vezetője épp az a régió lett, amely egyébként számos gazdasági nehézséggel küzd.

Eközben az önkormányzat is nyugtázza a tényt: valami végre megmozdult a Lille körüli térségben; a Roubaix módszereit övező kezdeti szkepticizmus mára érdeklődéssé alakult. Valóban: Lille város már fontolgatja, hogy maga is megismétli a nulla hulladék elvének kihívását a helyi családok körében.

Roubaix nulla hulladékra való átállását teljes belső egyetértés övezte. Sőt mi több, a város ma már kifelé is új arcát mutatja, amelynek alapja a fenntarthatóság, a társadalmi befogadás, és egy dinamikus, vibráló társadalmi szövetség. Roubaix ma nemcsak Franciaország nulla hulladék felé vezető útját segíti, de át is formálja a városról alkotott képet.

KIHÍVÁSOK ÉS JÖVŐKÉP

Jóllehet az alulról építkező mozgalom létrehozása és a jelentősebb szereplők nulla hulladék felé elmozdítása sikeresnek bizonyult, a polgármesteri hivatal számos kihívásnak néz még elébe az elkövetkezendő hónapokban és években.

A legnagyobb kihívás a nulla hulladék elvének teljes megvalósításában továbbra is nagyvárosi térség hatóságai-nak ellenállása a hulladékgyűjtés rendszerének megváltoztatásával szemben. Roubaix azonban a jövőben is szorgalmazni fogja a biohulladék szelektív gyűjtésének bevezetését. A francia jogban meghatározott külső kötelezettségek, valamint a hamarosan bevezetésre kerülő körforgásos gazdaságról szóló csomag talán végre meggyőzik a Lille körüli nagyvárosi térség hatóságait is a változtatások szükségességéről.

Mivel a háztartásokon végzett kísérlet eddig sikeres volt, a projekt kibővítése is szóba kerülhet, immár több állampolgárt megcélózva, a résztvevőkkel kialakítandó szoros kapcsolatot továbbra is szem előtt tartva. A kihívást kiegészítő új képletek is készülöben vannak, amelyek még több állampolgár elérését tennék lehetővé.

Roubaix támogatja a városban működő vállalkozások átállítását. Az önkormányzathoz ugyanakkor rendszeresen érkeznek támogató megkeresések olyan, új körforgásos modell alapján működő vállalkozásoktól és startupoktól is, akik szeretnék megvetni a lábukat a régióban. Az önkormányzat tervei között szerepel a következő évek során az ilyenfajta támogatások strukturálása is, valamint új források keresése egy csomópont kialakításához a körforgásos modell alapján működő vállalkozások számára.

Mindent egybevetve, Roubaix tapasztalata a bizonyíték rá, hogy valódi elszántsággal bármit el lehet érni — hiszen számos nehézség ellenére a városnak sikerült innovatív módon elindulnia a nulla hulladék elvének megvalósítása felé.

További információk:

www.zerowasteurope.eu

www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Kapcsolat:

info@zerowasteurope.eu

Twitter @zerowasteurope

Források

Roubaix Városi Tanács (www.roubaixzerodechet.fr)

Zero Waste France (www.zerowaste-france.org)

Zero Waste Europe
azért jött létre, hogy a közösségek erőforrásokhoz
fűződő viszonyának újragondolását segítse.

Egyre nagyobb számú régió, helyi közösség, vállalat és
önkormányzati tisztviselő tesz komoly lépéseket a hul-
ladék társadalmunkból való kiiktatásáért.

Fordította a Humusz Szövetség megbízásából Hegedűs
Eszter és Princz Ágnes.

Zero Waste Europe

December 2016

Zero Waste Europe 2018

Attribution-NonCommercial-ShareAlike

4.0 International

A kiadvány az Európai Unió támogatásával jött létre. A kiadvány tartalmáért
a Zero Waste Europe vállal felelősséget, és nem feltétlenül tükrözi a
támogató álláspontját, így nem vonható felelősségre.

